

УДК 336.711(477)

Щеглюк Максим Сергійович,

асистент кафедри менеджменту банківської діяльності,

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)

E-mail: shchegliuk.maksym@gmail.com

ПІДВИЩЕННЯ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто питання прозорості центрального банку, яка включає: політичну (прозорість цілей економічної політики); економічну (розкриття інформації про економічні дані, моделі і прогнози); процедурну (інформація про механізми ухвалення рішень у грошово-кредитній політиці); стратегічну (інформація про мотиви ухвалення рішень і можливі майбутні дії); операційну (прозорість інформації про дії центрального банку на фінансових ринках і про помилки регулювання). За даними видами прозорості проведено аналіз рівня прозорості Національного банку України. Аналіз показав, що у розвинутих країнах Європи та світу прозорість центрального банку більше 10 балів, у країнах, де відбуваються трансформаційні процеси економіки, — відносно менше. За останній рік прозорості Національного банку України (НБУ) зросла майже вдвічі. Наукова цінність дослідження полягає в пропозиціях щодо підвищення фактичного рівня прозорості шляхом доцільності створення окремого департаменту, який буде займатися комунікаційною діяльністю НБУ.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Центральний банк, прозорість, комунікаційна політика, інструменти комунікаційної політики.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В сучасних умовах розвинені економіки мають вищий рівень відкритості і прозорості центрального банку, ніж економіки, що розвиваються, а центральні банки проводять грошово-кредитну політику таргетування інфляції з більшою інформаційною відкритістю, ніж центральні банки, що проводять політику таргетування валютного курсу.

Очікування економічних агентів можуть відігравати значну роль у підвищенні ефективності проведення політики центрального банку. Коли учасники ринку розуміють стратегію і тактику грошово-кредитної політики, яку проводить центральний банк, їх очікування сприяють успішному виконанню поставлених ними цілей.

Щоб зрозуміти, наскільки успішний центральний банк, він повинен розкривати інформацію про свою діяльність. А суспільство

має бути впевнене в тому, що влада проводить саме ту політику, яка відповідає його інтересам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями транспарентності центральних банків та її впливу на ефективність монетарної політики та фінансової стабільності досліджували зарубіжні та вітчизняні науковці К. Кроу і Е. Мід [1], Л. Балл і Н. Шерідан, Н. Батіні, А. Бліндер, М. Демерціас і А. Х'юз Халлетт, С. Ейфінгер і П. Герац, О. Іссінг, В. Гаспар, Ф. Мішкін, С. Моїсеев, М. Кузьмін, І. Ленков, І. Терехова, А. Посен, П. Сіклос та інші. Зокрема, Н. Дінцер і Б. Ейхенгрін вважають, що транспарентність діяльності центральних банків чинить певний позитивний вплив на волатильність випуску продукції та інфляції [2]. Л. Балл і Н. Шерідан наголошують, що транспарентність більшою мірою пов'язана зі скороченням середнього рівня інфляції і у меншій мірі зі зниженням економічного зростання [3, с. 249]. Ф. Мішкін вважає, що значна транспарентність пов'язана зі зменшенням невизначеності про майбутню грошово-кредитну політику і таким чином сприяє зниженню волатильності інфляції [4, с. 48]. Вітчизняні науковці досліджували вплив транспарентності монетарної політики на ефективність реалізації монетарного режиму таргетування інфляції.

Формулювання мети і завдання дослідження. Практична значимість досвіду транспарентності центральних банків провідних країн світу зумовлює актуальність дослідження ролі транспарентності Національного банку України (НБУ) в забезпеченні стабільності банківської системи. У зв'язку з трансформацією Національного банку України існує необхідність аналізу ступеня прозорості діяльності вітчизняного центрального банку на сучасному етапі розвитку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ринок, на якому доводиться діяти центральному банку, — це оточуюче середовище зі значною мірою економічної невизначеності. Важливі причини невизначеності — затримки у розкритті інформації (інформаційні лаги); помилки в аналізі економічних показників, які неможливо безпосередньо спостерігати і оцінювати; відсутність відомостей про те, як регулятор інтерпретує стан економіки та банківської системи. Чим вища волатильність очікувань, тим більша амплітуда економічних коливань. Якщо центральний банк дотримується консервативної політики, він стабілізує очікування, незважаючи на численну інформаційну недосконалість ринку [5, с. 166]. Транспарентність дозволяє центральному банку управляти ринковими очікуваннями.

Це можливо, якщо центральний банк має довіру ринку, а вона, у свою чергу, виникає, якщо суспільство має чітке уявлення про цілі центрального банку та інструменти їх досягнення [1, с. 771]. Причини, що зумовлюють необхідність транспарентності визначаються: економічною та політичною стабільністю, ірраціональними очікуваннями, вивченням учасниками ринку зовнішнього середовища.

Загалом, транспарентність має чотири характеристики, а саме: доступність інформації, повнота інформації, своєчасність інформації і цілісність інформації.

Публічне розкриття інформації відбувається за допомогою інструментів комунікаційної політики центрального банку, таких як: прес-реліз, конференція, публічний виступ, брифінг, інтерв'ю, звіти, семінари та ін. Причому використовуються різні інформаційні канали: друковані і електронні ЗМІ, власні паперові і електронні видання, інтернет-сайт, пряма взаємодія.

Досвід провідних центральних банків ФРС, ЄЦБ, Банку Англії, Центрального банку Японії дають змогу згрупувати види транспарентності центрального банку (рис. 1).

Рис. 1. Види транспарентності центрального банку

Джерело: Розробка автора на основі [1, с. 776].

Центральний банк намагається переконати громадськість у своїх намірах, підтвердити прихильність заявленим цілям. Тим самим він прагне зменшити економічну невизначеність в короткостроковому періоді часу. Формуючи інформаційну картину середовища і проголошуючи мету, центральний банк намагається заспокоїти ринок і стабілізувати очікування гравців — в цьому полягає його сутність. Передові держави світу переконалися, що транспарентність діяльності центрального банку приносить ряд переваг (рис. 2.).

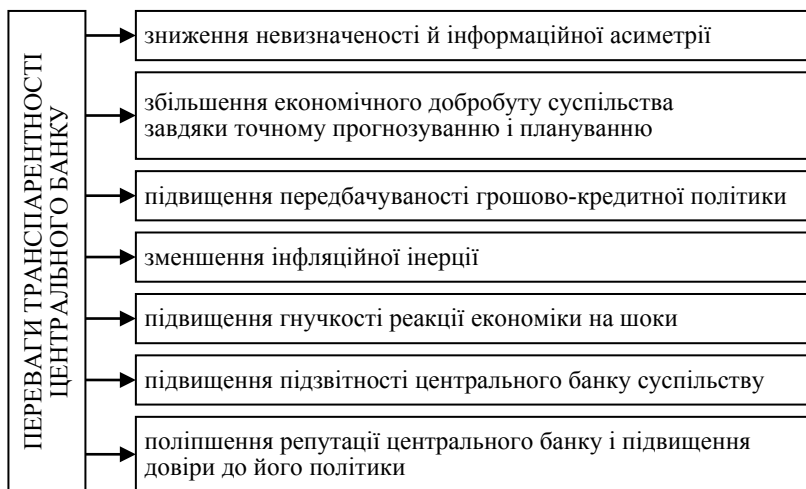

Рис. 2. Переваги транспарентності центрального банку

Джерело: Розробка автора на основі [6]

Одним із найбільших досягнень транспарентності є підвищення підзвітності центрального банку суспільству. Вона є важливою протизагою незалежності центрального банку. Розкриття інформації стимулює центральний банк діяти в інтересах суспільства і нести відповідальність за взяті зобов'язання. У свою чергу, при поліпшенні практики розкриття інформації, центральний банк може розраховувати на підтримку своєї незалежності з боку суспільства.

Другою важливою перевагою транспарентності є підвищення економічної ефективності. Передбачуваність грошово-кредитної політики, публікація прогнозів і роз'яснення поточної кон'юнк-

тури дозволяють учасникам ринку прийняти зваженіші і вірніші економічні рішення. Добре інформовані гравці фінансового ринку можуть точніше передбачати майбутні заходи грошово-кредитної політики і мінімізувати ризики. У результаті ефективність ринку на макроекономічному рівні підвищується [7].

Інфляційні очікування чинять безпосередній вплив на темпи зростання цін, тому центральному банку необхідно орієнтувати ринкові очікування відповідно до цілей своєї політики. Допоможуть йому в цьому транспарентність та комунікаційна політика, які такі ж важливі, як і рішення у сфері процентної політики. Центральний банк повинен стабілізувати інфляційні очікування, завіривши ринок, що низька і стійка інфляція є його першочерговою метою, і що центральний банк жорстко реагуватиме на можливій інфляційні шоки [8, с. 127].

Окрім переваг існує також ряд недоліків транспарентності центрального банку. Наприклад, кінцевою метою грошово-кредитної політики є економічне зростання або зайнятість, а не стабільність цін. Досягнення максимально можливого ВВП і зайнятості змушує центральний банк заохочувати несподівану інфляцію. З її допомогою він може прискорювати економічне зростання у короткостроковій перспективі, поки ефект не буде знівельований інфляцією. У такому разі центральний банк не зацікавлений в оприлюдненні своїх дій, тому що не в змозі буде провокувати несподівану інфляцію. Ще одним недоліком транспарентності є те, що вона є доволі витратною, це спостерігається як з позиції витрат грошей, так і з позиції витрат часу. Центральному банку необхідно мати кваліфікований штат експертів і витрачати кошти на оприлюднення інформації [9, с. 33].

Завоювання довіри є головним завданням комунікаційної політики центрального банку. Чим вища довіра і вагоміша репутація центрального банку, тим ефективніше він досягає поставлених завдань. На макроекономічному рівні спостерігаються такі закономірності щодо транспарентності центрального банку [7]: збільшення транспарентності призводить до зниження волатильності інфляції; підвищення транспарентності сприяє зменшенню темпів приросту цін (рівня інфляції); між транспарентністю й економічною стабільністю існує стійкий позитивний зв'язок, а волатильність випуску продукції дещо зростає.

Публікація економічних прогнозів призводить до зниження середнього рівня інфляції, за винятком країн з фіксованим валю-

тим курсом. Велика відповідальність центрального банку усуває невизначеність учасників ринку по відношенню до орієнтирів політики центрального банку. Тим самим транспарентність дозволяє успішно підтримувати цінову стабільність. Взаємозв'язок відповідальності і інфляції пояснюється просто: невизначеність примушує учасників ринку підвищувати свої інфляційні очікування. Найбільше поширення в практиці центральних банків отримали такі інструменти комунікаційної політики:

1) прес-реліз — служить для оперативного оголошення заходів щодо грошово-кредитної політики. У ньому дається коротке пояснення рішення, заявляються наміри центрального банку і наводяться дані про голосування керівників центрального банку;

2) прес-конференція — влаштовується для журналістів після ухвалення важливого рішення, наприклад, щодо зміни процентної ставки. Проводяться вони в проміжках між наданням квартальних звітів. На конференції інформація подається значно ширше, ніж в прес-релізі;

3) інтерв'ю ЗМІ — дають відповідальні особи центрального банку, пояснюючи прийняті рішення. В інтерв'ю розглядаються ключові проблеми грошово-кредитної політики (стратегія, поточні рішення тощо). В інтерв'ю можуть бути представлені особисті оцінки ризиків змін грошово-кредитної політики;

4) протокол — оприлюднюється приблизно через тиждень після засідання колегіального органу, що приймає рішення в сфері грошово-кредитної політики. Він містить коротке резюме виступів під час засідання. Головна частина протоколу присвячується обговоренню попередніх матеріалів, що готуються фахівцями центрального банку (обґрунтування рішення, альтернативні варіанти тощо);

5) щоквартальні звіти центрального банку. Це, як правило, звіт про інфляцію і звіт про грошово-кредитну політику;

6) спеціальні семінари для аналітиків і експертів — на основі звітів вони складають детальні і точні самостійні прогнози. Семінари є засобом управління очікуваннями і прогнозами розвитку небанківського сектору. Особлива увага на них приділяється альтернативним сценаріям макроекономічної динаміки.

Оперативна мета комунікаційної політики провідних центральних банків — стабілізація ринкових очікувань і поліпшення його репутації. А участь в освітній діяльності, що активно практикується Європейським центральним банком і ФРС США серед

школярів і студентів, сприяє тому, що члени суспільства в подальшому адекватно сприймають і оцінюють політику центрального банку. Нині законодавством України до Національного банку застосовуються невисокі, з точки зору міжнародних норм, вимоги до розкриття інформації. Закон України «Про Національний банк України» передбачає такі форми звітності перед Верховною Радою України і розкриття інформації про діяльність: річний звіт НБУ (повинен включати звіт про діяльність, аналіз стану економіки, річну фінансову звітність, аудиторський висновок тощо).

Відповідно до Закону України «Про Національний банк України» [10] (ст. 68): «З метою забезпечення гласності з питань банківської діяльності та статистики платіжного балансу Національний банк: 1) публікує в офіційних виданнях, а також на сторінках офіційного Інтернет-представництва Національного банку щорічний і квартальні баланси Національного банку; 2) видає щомісячний статистичний бюлетень та інші видання в електронному або друкованому форматах; 3) публікує в офіційних виданнях поточну банківську інформацію, інформацію з питань грошово-кредитної та банківської статистики, яка не належить до державної та банківської таємниці; 4) надає для опублікування інформацію з питань грошово-кредитної і банківської статистики та статистики платіжного балансу відповідно до міжнародних договорів; 5) забезпечує щомісячне інформування громадськості про рішення Правління Національного банку стосовно процентних ставок та умов проведення трансакцій з банками та про факти, які є важливими для осіб, що функціонують на фінансовому ринку, а також про здійснювану ним політику рефінансування, валютну політику; здійснення валютних інтервенцій тощо».

18 серпня 2015 р. Радою Національного банку схвалено Пропозиції стосовно розроблення «Основних засад грошово-кредитної політики» на 2016–2020 роки [11, с. 1]. Цей документ повинен мати програмну (визначення цілей монетарної політики і шляхів їх досягнення) та комунікаційну спрямованість (донесення в доступній формі до суспільства цілей і завдань). Рівень транспарентності центрального банку оцінюється за допомогою спеціального індексу Ейффінгера–Гераат (Eijffinger-Geraats transparency index). Даний індекс складається з елементів, що оцінюють кожен з видів транспарентності. Центральний банк може набрати від нуля (повна закритість) до п'ятнадцяти балів (максимальна прозорість). У глобальному масштабі середній ін-

декс транспарентності досягає 8,9 балів. Розвинені країни з їх високими стандартами займають передові позиції за показниками транспарентності центральних банків (11–14 балів). Оцінка транспарентності НБУ за допомогою індексу Ейффінгера–Гераац показує, що Національний банк України входить до групи з рівнем інформаційної прозорості, як середній (табл. 1).

Таблиця 1

**ОЦІНКА ТРАНСПАРЕНТНОСТІ НБУ
НА ОСНОВІ ІНДЕКСУ ЕЙФФІНГЕРА–ГЕРААЦ ***

Змінні індексу	Елемент	Оцінка	Коментарі
1	2	3	4
Political transparency	цілі монетарної політики	1	Забезпечення стабільності грошової одиниці України та підтримання у середньостроковій перспективі (3-5 років) низьких стабільних темпів інфляції, що вимірюються індексом споживчих цін. Завданням грошово-кредитної політики є зниження темпів інфляції до 5 % $\pm$ 1 п. п. на рік
Political transparency	кількісне визначення цілей	1	Річний показник приросту індексу споживчих цін: грудень 2015 року — 5 % $\pm$ 1 п. п.; грудень 2016 року — 12 % $\pm$ 3 п. п.; грудень 2017 року — 8 % $\pm$ 2 п. п.; грудень 2018 року — 6 % $\pm$ 2 п. п.; грудень 2019 року і надалі — 5 % $\pm$ 1 п. п.
Political transparency	взаємодія між центральним банком та урядом	0,5	Національний банк підзвітний Президенту України та Верховній Раді України, але вони мають дорадчі відносини, тож державні органи формально не мають права втручатися у виконання функцій і повноважень НБУ
Economic transparency	публікація макроекономічних даних	1	НБУ постійно публікує широкий спектр макроекономічних, бюджетних і монетарних даних, які включають зміни грошової пропозиції, інфляції, ВВП, зайнятості, економічного стану тощо.

Продовження табл. 1

Змінні індексу	Елемент	Оцінка	Коментарі
1	2	3	4
Economic transparency	розкриття макроекономічних моделей	0,5	В НБУ використовується набір макроекономічних моделей для цілей макроекономічного прогнозування та аналізу монетарної політики. Їх розкриття і особливості використання представлено, зокрема, у наукових матеріалах «Вісника НБУ» за 2015 р. в електронному форматі
Economic transparency	публікація макроекономічних прогнозів	1	У щоквартальних Інфляційних звітах подається макроекономічний прогноз із фокусом на інфляцію, також прогноуються ризики для цінової стабільності. В щомісячних макроекономічних оглядах також публікуються прогнози показників. Презентації макроекономічних прогнозів керівництва НБУ — на постійній основі
Procedural transparency	розкриття правил чи механізмів реалізації	0,5	Публікуються науково-аналітичні матеріали щодо трансмісійного механізму грошово-кредитної політики та описані особливості його дії.
Procedural transparency	публікація проміжних звітів з монетарної політики чи протоколів засідань	0	Публікується щомісяця статистика «Оцінка інфляції». Протоколи засідань не публікуються, роз'яснення прийнятих рішень відбуваються не одразу
Procedural transparency	пояснення, як були прийняті рішення у сфері монетарної політики	0	Відсутня інформація про голосування членів засідання за прийняття чи відхилення рішень у сфері грошово-кредитної політики
Policy transparency	час обнародування рішень про заходи чи зміну цілей монетарної політики	1	Ухвалення рішень відбувається на регулярному засіданні Правління НБУ з питань монетарної політики. Після завершення засідання, у день його проведення о 14-00 годині оприлюднюється прес-реліз щодо прийнятих Правлінням НБУ рішень

Закінчення табл. 1

Змінні індексу	Елемент	Оцінка	Коментарі
1	2	3	4
Policy transparency	супровідні роз'яснення прийнятих рішень у сфері монетарної політики	0,5	Прес-реліз щодо прийнятих Правлінням НБУ рішень з питань монетарної політики розміщується на сторінках Офіційного інтернет-представництва НБУ. Проводяться інші комунікаційні заходи (прес-брифінг, прес-конференція). Повідомлення не чіткі
Policy transparency	розкриття намірів про подальші дії	0,5	НБУ надає інформацію про можливі зміни монетарної політики. Такі відомості надаються через офіційний сайт НБУ, прес-конференції, інші комунікаційні інструменти. Нерегулярно і нечітко
Всього		7,5	

Джерело: Складено автором на основі [12, 13].

На даний час показник транспарентності НБУ вдвічі нижчий за показники центробанків Європейських країн, де середнє значення індексу складає понад 10 балів, і має індекс транспарентності на рівні таких країн: Румунія (7,5), Молдова (8), Данія (8), Македонія (7).

Наразі НБУ поступається по комунікаційній відкритості і транспарентності зарубіжним центральним банкам, але щорічно покращує кількість та якість оприлюдненої інформації про свою діяльність. НБУ спілкується з ринком письмово через звіти, публікації, інформацію на сайті, також у рамках формальних заходів, таких як слухання у Верховній Раді, і неформальних (прес-конференції, статті, брифінги тощо). НБУ проводить брифінги в періоди нестабільності або для роз'яснення своєї позиції, проводить самостійні прес-конференції, цільові групи запрошуються на зустрічі в центральний банк, освітня діяльність розвивається.

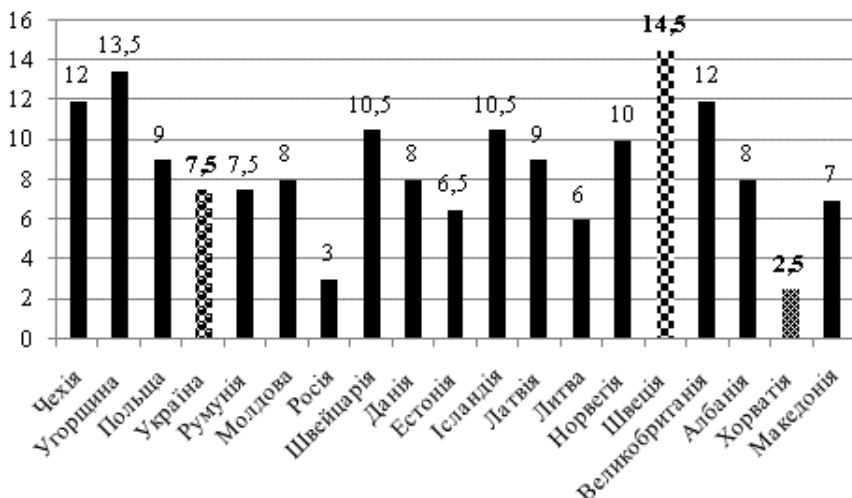

Рис. 3. Транспарентність центральних банків європейських країн

Джерело: Розроблено автором на за даними джерела [14].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Відкритість діяльності центрального банку в першу чергу потрібна для його відповідальності перед громадськістю, тобто усіма зацікавленими сторонами, як приватними особами, так і установами. Центральному банку слід звітувати за проведення грошово-кредитної політики і за виконання інших функцій, які йому доручені. Вимоги до його звітності повинні бути закріплені в національному законодавстві. Транспарентність центрального банку є важливим чинником, який здатний впливати на ефективність державної грошово-кредитної політики. На основі інформації центрального банку суб'єкти економіки вивчають його діяльність і роблять висновки наскільки успішним є монетарний регулятор. Роль транспарентності також проявляється в її здатності проводити ефективну комунікаційну політику, адже якщо центральний банк надає достовірну, відкриту, зрозумілу, своєчасну інформацію, то суспільство формує раціональні очікування, якими можна ефективно управляти. Транспарентність центрального банку забезпечується комунікаційною політикою і вона повинна бути саме політикою, а не носити хаотичний харак-

тер. Для цього потрібне розроблення та реалізація Стратегії комунікаційної політики НБУ з тим, щоб допомогти учасникам ринку в розумінні процесу грошово-кредитної політики і дати їм можливість прогнозувати політичні та економічні тенденції. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в обговоренні питання доцільності створення окремого департаменту, який буде займатися комунікаційною діяльністю НБУ, що включатиме повноваження не лише управління інформацією (в межах управління інформації та громадських комунікацій НБУ), а й пропагандувально-комунікаційну політику. Актуальним є питання розробки спеціального публічного документу, що стосується фінансової стабільності. Передові країни (ЄС, США, Австралія, Нова Зеландія, Японія, Канада) випускають «Звіт з фінансової стабільності» — документ, який надає регулярний і всебічний аналіз макроекономічного середовища, операцій на фінансових ринках, ризиків, які представляють загрозу для фінансової стабільності, що включає ризики та загрози банківської системи, опис фінансового та нефінансового сектору економіки, пояснення заходів політики.

Бібліографічний список

1. Crowe C. and Meade E. Central Bank Independence and Transparency: Evolution and Effectiveness / C. Crowe and E. Meade // *European Journal of Political Economy*. — 2008. — №24(4). — Pp. 763–777.
2. Dincer N. and Eichengreen B. Central Bank Transparency: Causes, Consequences and Updates / N. Dincer and B. Eichengreen // NBER working paper series, Cambridge, March 2009 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w14791>
3. Ball L. and Sheridan N. Does Inflation Targeting Matter? In *The Inflation — Targeting Debate* / L. Ball and N. Sheridan // edited by B.S. Bernanke and M. Woodford, University of Chicago Press. — 2005. — Pp. 249–276.
4. Mishkin F.S. Can Central Bank Transparency Go Too Far? In *The Future of Inflation Targeting* / F.S. Mishkin // edited by C. Kent and S. Guttman, Sydney: Reserve Bank of Australia. — 2004. — Pp. 48–65.
5. Blinder A. *Central Banking in Theory and Practice* / A. Blinder. — Cambridge: MIT Press, 1998. — 238 p.
6. Dincer N. and Eichengreen B. Central Bank Transparency: Where, Why and with What Effects? / N. Dincer and B. Eichengreen // In *Central Banks as Economic Institutions*, ed. J.-P. Touffut. Cheltenham: Edward Elgar. — 2008.

7. *Моисеев С. Р.* Транспарентность денежно-кредитной политики и повышение требований к раскрытию информации Банком России / С. Р. Моисеев, М. М. Кузьмин, И. Н. Ленков, И. А. Терехова : Центр экономических исследований Московской финансово-промышленной академии. — М., 2008 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mfpa.ru/general/upload/investigation/transparency-report.pdf>.

8. *Issing O., Gaspar V., Tristani O. and Vestin D.* Imperfect Knowledge and Monetary policy / O. Issing, V. Gaspar, O. Tristani and D. Vestin. — Cambridge: Cambridge University Press, 2005. — 328 p.

9. *Demertzis M.* The Role of Expectations in Monetary Policy / M. Demertzis // De Nederlandsche Bank Working Paper. — 2006. — №118, October. — P. 33-39.

10. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 №679-XIV зі змінами та доповненнями. Редакція від 01.01.2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14/paran687#n687>.

11. Про Основні засади грошово-кредитної політики на 2016–2020 роки. Постанова Правління Національного банку України від 18.08.2015 р. № 541 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>.

12. Основні засади грошово-кредитної політики на 2015 рік: Рішення Ради Національного банку України від 11.09.2014 р. №28 (в редакції рішення Ради від 23.04.2015р. №6) [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=10465306>.

13. Національний банк України. Сайт. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85380&cat_id=107576.

14. Central Bank Transparency and Independence: Updates and New Measures // International Journal of Central Banking. — March 2014. — P. 225 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ijcb.org/journal/ijcb14q1a6.pdf>.

References

1. Crowe C. and Meade E. Central Bank Independence and Transparency: Evolution and Effectiveness / C. Crowe and E. Meade // European Journal of Political Economy. — 2008. — №24(4). — Pp. 763–777. [In English]

2. Dincer N. and Eichengreen B. Central Bank Transparency: Causes, Consequences and Updates / N. Dincer and B. Eichengreen // NBER working paper series, Cambridge, March 2009 [Electronic resource]. — Available at: <http://www.nber.org/papers/w1479.1>. [In English]

3. Ball L. and Sheridan N. Does Inflation Targeting Matter? In The Inflation — Targeting Debate / L. Ball and N. Sheridan // edited by B.S.

Bernanke and M. Woodford, University of Chicago Press. — 2005. — Pp. 249–276. [In English]

4. Mishkin F.S. Can Central Bank Transparency Go Too Far? In *The Future of Inflation Targeting* / F.S. Mishkin // edited by C. Kent and S. Guttman, Sydney: Reserve Bank of Australia. — 2004. — P. 48-65. [In English]

5. Blinder A. *Central Banking in Theory and Practice* / A. Blinder. — Cambridge: MIT Press, 1998. — 238 p. [In English]

6. Dincer N. and Eichengreen B. *Central Bank Transparency: Where, Why and with What Effects?* / N. Dincer and B. Eichengreen // In *Central Banks as Economic Institutions*, ed. J.-P. Touffut. Cheltenham: Edward Elgar. — 2008. [In English]

7. Moyseev S. R. *Transparentnost denezhno-kredytnei polityky y povushenye trebovaniy k raskrutyiu ynfomatsyy Bankom Rossyy* [The transparency of monetary policy and increasing requirements for information disclosure by the Bank of Russia]. — Moskva, 2008 [Electronic resource]. — Available at: <http://www.mfpa.ru/general/upload/investigation/transparency-report.pdf>. [In Russian]

8. Issing O., Gaspar V., Tristani O. and Vestin D. *Imperfect Knowledge and Monetary policy* / O. Issing, V. Gaspar, O. Tristani and D. Vestin. — Cambridge: Cambridge University Press, 2005. — 328 p. [In English]

9. Demertzis M. *The Role of Expectations in Monetary Policy* / M. Demertzis // *De Nederlandsche Bank Working Paper*. — 2006. — №118, October. — Pp. 33–39. [In English]

10. *Pro Natsionalnyi bank Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 20.05.1999 №679-XIV zi zminamy ta dopovnenniamy*. Redaktsiia vid 01.01.2016 [Electronic resource]. — Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14/paran687#n687>. [Legal Act of Ukraine]

11. *Pro Osnovni zasady hroshovo-kredytnei polityky na 2016–2020 roky*. Postanova Pravlinnia Natsionalnoho Banku Ukrainy № 541 vid 18.08.2015 r. Dokument v0541500-15, potochna redaktsiia — Pryiniattia vid 18.08.2015 [Electronic resource]. — Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>. [Legal Act of Ukraine]

12. *Osnovni zasady hroshovo-kredytnei polityky na 2015 rik*. [Electronic resource]. — Available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=10465306>. [Legal Act of Ukraine]

13. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. Sait. [Electronic resource] — Available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=85380&cat_id=107576. [In Ukrainian]

14. *Central Bank Transparency and Independence: Updates and New Measures* // *International Journal of Central Banking*. — March 2014. — P. 225 [Electronic resource]. — Available at: <http://www.ijcb.org/journal/ijcb14q1a6.pdf> [In English]

Стаття надійшла до редакції 17 квітня 2016 р.

УДК 336.711(477)

Щеглюк Максим Сергеевич,

ассистент кафедры менеджмента банковской деятельности,

ГВУЗ «КНЭУ имени Вадима Гетьмана»

(03680, Украина, Киев, проспект Победы, 54/1)

E-mail: shchegliuk.maksym@gmail.com

**Повышение прозрачности
Национального банка Украины,
как важный фактор обеспечения
стабильности банковской системы**

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрены вопросы прозрачности центрального банка, которая включает: политическую (прозрачность целей экономической политики); экономическую (раскрытие информации об экономических данных, моделях и прогнозах); процедурную (информация о механизмах принятия решений в денежно-кредитной политике); стратегическую (информация о мотивах принятия решений и возможных будущих действиях); операционную (прозрачность информации о действиях центрального банка на финансовых рынках и об ошибках регулирования). По данным видам прозрачности проведен анализ уровня прозрачности Национального банка Украины. Анализ показал, что в развитых странах Европы и мира прозрачность центрального банка составляет более 10 баллов, в странах, где происходят трансформационные процессы в экономике — вдвое меньше. За последний год прозрачность Национального банка Украины (НБУ) выросла почти вдвое. Научная ценность исследования заключается в предложениях по повышению фактического уровня прозрачности путем целесообразности создания отдельного департамента, который будет заниматься коммуникационной деятельностью НБУ.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА. Центральный банк, прозрачность, коммуникационная политика, инструменты коммуникационной политики.

UDC 336.711(477)

Shchegliuk Maksym,

Assistant at the Department of Bank Management

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

(54/1, Peremohy Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: shchegliuk.maksym@gmail.com

**Enhancing transparency of the National Bank
of Ukraine as an important factor of ensuring
the banking system stability**

ABSTRACT. The article explores the issue of central bank transparency. It covers various types of transparency: political (transparency of the economic

policy goals); economic (disclosure of economic data, models and forecasts); procedural (information on the decision-making mechanisms in monetary policy); strategic (information about the motives of approved decisions and feasible future actions); operating (information on the central bank activities in financial markets and fallacy of regulation). The study has analyzed the level of the National Bank of Ukraine transparency according to the defined types of transparency. The analysis has revealed that the central bank transparency in the developed countries exceeds 10 points, while it is half of that in emerging countries. Transparency of the National Bank of Ukraine (NBU) has almost doubled for the last year.

Scientific significance of this study reveals the justified proposals of transparency improvement through establishment of a department that is supposed to deal with the NBU communications.

KEY WORDS: central bank, transparency, communication policy, instruments of communication policy.

УДК 336.71

Ярова Антоніна Валентинівна,
старший викладач кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, пр-т Перемоги 54/1)
e-mail: antonina.yarova@yandex.ua

РОЗДРІБНІ ПОСЛУГИ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

АНОТАЦІЯ. Статтю присвячено поглибленню теоретичних засад роздрібної банківської діяльності. Проаналізовано погляди на сутність та дефініції «роздрібні послуги банку» та сформульовано власне визначення цієї дефініції. Оцінено існуючу практику надання фізичним особам кредитних послуг, також їх розрахунково-касового обслуговування. Наголошується, що для заохочення споживачів до отримання роздрібних послуг банки використовують практику «пакетної позиції». Приділено увагу нетрадиційним каналам продажу послуг. Основні положення і висновки статті можуть бути використані для розробки практичних заходів зі вдосконалення практики надання роздрібних банківських послуг.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: послуга, операція, роздрібна банківська послуга, дистанційне обслуговування, банківництво, валютні депозити.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У розв'язанні завдань, які стоять перед банківською системою, важливе місце посідає питання роздрібної банківської діяльності. Складна ситуація в світовій економіці та у вітчизняній економіці країни суттєво вплинула і на систему країни, зокрема на зростання банківських